

1. DETAILPLANEERINGU KOOSTAMISE ALUS

Lääne-Virumaal Vihula vallas Käsmu külas asuva Kaskni (registriosa nr 4382950) kinnistu detailplaneeringu koostamise aluseks on Kristjan Altroff i poolt 07.07.2016.a esitatud taotlus detailplaneeringu algatamiseks, registreerimisnummber 7-1/31-1.

Detailplaneeringu koostamise eesmärgiks on planeeringuala kruntideks jaotamine, kruntide ehitusõiguse ja hoonestusalade määramine, tehnovõrkude ja -rajatiste määramine.

2. DETAILPLANEERINGU KOOSTAMISE ALUSEKS OLEVA SEADUSANDLIKE AKTIDE JA DOKUMENTIDE LOETELU

1. Planeerimisseadus;
2. Ehitusseadustik;
3. Looduskaitseadus;
4. Veeseadus;
5. Eesti projekteerimisnormid ja standardid;
6. Katastriüksuse sihtotstarvete liigid ja nende määramise kord (Vabariigi Valitsuse 23.oktoobri 2008 määrus nr 155);
7. Vihula Vallavalitsuse 18. august 2016 a korraldus nr. 314 detailplaneeringu koostamise algatamise kohta;
8. Vihula valla üldplaneering (Vihula Vallavolikogu määrus nr 19, 13. august 2003. a);
9. Vihula valla ehitusmäärus (Vihula Vallavolikogu määrus nr 28, 08.06.2006 a);
10. Vihula valla arengukava aastateks 2016-2025 (Vihula Vallavolikogu määrus nr 35, 08.10.2015 a);
11. Lääne-Viru maavanema maakonnaplaneering "Lääne-Viru maakonna rannikuala" kehtestati korraldusega nr 258 14.12.2011. a;
12. Lääne-Viru maakonnaplaneering 2010+, kehtestati 29. mail 2000. a Lääne-Viru maavanema korraldusega nr. 134;
13. Teemaplaneering "Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused", kehtestati Lääne-Viru maavanema 18.06.2006 korraldusega nr. 114.

14. Lahemaa Rahvusparki kaitsekorralduskava 2016-2025.

3. KEHTIVAD DETAILPLANEERINGUD. MAAKASUTUSE SIHTOTSTARBED.

Detailplaneeringuga käsitletava Käsnu külas asuva Kaskni kinnistu kohta kehtib Vihula valla üldplaneering.

OÜ Projekteerimiskeskus koostas detailplaneeringud ka Põllu tänavale, Uustalu maaüksusele ja Tooma maaüksusele. Põllu tänava osaline detailplaneering Käsnu külas Vihula vallas kehtestati Vihula Vallavolikogu otsusega nr 129, 16. augustil 2007. aastal. Uustalu kinnistu detailplaneering kehtestati Vihula Vallavolikogu otsusega nr 150 13. detsembril 2007 ning Tooma kinnistu detailplaneering Käsnu külas kehtestati Vihula Vallavolikogu otsusega nr 46, 09. veebruaril 2006. aastal.

Käesolev detailplaneeringualune maa asub eraomandis. Kaskni maaüksus kuulub 1/2 osas Kristjan Altroffile ja Liina Altroffile, 1/2 kuulub Ekaterina Shmelevile ja Alexey Shmelevile.

Kinnistu pindala on 32 170 m². Kinnistu asub Lahemaa Rahvusparki territooriumil ja sellel paikneb geodeetilise märgi kaitsevöönd.

Kinnistu maakasutuse sihtotstarve on maatulundusmaa. Kinnistuga põhja, ida ja lääne pool piirnevate elamukruntide maa sihtotstarve on üksikelamu maa. Kinnistust lõuna pool paiknevad maatulundusmaa sihtotstarbega kinnistud.

4. LÄHTEOLUKORD

Kaskni kinnistu on hoonestamata. Ida pool asuvad kinnistud on piiritletud võrkaedadega. Maapind on tasane, väikese langusega lõuna poole. Tegemist on endiste heinamaadega, mis aja jooksul võsastunud, ka mõned suuremad puud kasvavad põsastikes.

Planeeringuala piirneb ida pool katastriüksusega asukohaga Põllu tn 17 (katastritunnus 92201:014:0029) ja Põllu tn 19 (katastritunnus 92201:014:0031) ning lääne pool katastriüksustega asukohaga Põllu tn 29 (katastritunnus 92201:014:0046), Põllu tn 31 (katastritunnus 92201:014:0047), Põllu tn 33 (katastritunnus 92201:014:0048), Põllu tn 35 (katastritunnus 92201:014:0049) ja Uustalu maaüksusega (katastritunnus 92201:014:0050). Lõuna pool paiknevad Joosti

(katastritunnus 92201:014:1012) ja Konga (katastritunnus 92201:014:1053) maaüksused.

Naaberkinnistutest on hoonestatud Põllu tn 16, Põllu tn 17, Põllu tn 19 ja Põllu tn 33. Planeeringualast ida ja lääne pool asub Põllu tänav, mis koosneb kahest katastriüksusest (katastritunnused 92201:014:0056 ja 92201:014:0032). Tegemist on avalikus kasutuses olevate tänavatega. Tänavamaa maakasutuse sihtotstarve on tee ja tänava maa-ala. Põllu tänava pikendusel asuv tee on Kaskni kinnistul killustikkattega ja keskmiselt 4 meetri laiune. Kuna kinnistut ei ole pikka aega kasutatud, siis on sellele tekkinud ka väikseid kinnistut läbivaid pinnasteid.

Kinnistu põhjaosas paiknevad veetrass ning elektrikaablid. Sidekaabel on kasutusest väljas.

5. ARHITEKTUUR-PLANEERIMISE LAHENDUS

5.1 Maa-alade sihtotstarbed ja krundijaotus

Planeeringulahendus teeb ettepaneku Kaskni kinnistu jagamiseks ja uutele kruntidele uute maakasutuse sihtotstarvete määramiseks. Detailplaneering teeb ettepaneku jagada Kaskni kinnistu üheksaks krundiks:

Krunt nr 1 – pindala on 801 m², maa sihtotstarve detailplaneeringus on 100% tee ja tänava maa-ala ning katastris 100% transpordimaa.

Krunt nr 2 – pindala on 1318 m², maa sihtotstarve detailplaneeringus on 100% tee ja tänava maa-ala ning katastris 100% transpordimaa.

Krunt nr 3 – pindala on 60 m², maa sihtotstarve detailplaneeringus on 100% vee tootmise ja jaotamise ehitise maa ning katastris 100% tootmismaa.

Krunt nr 4 – pindala on 2331 m², maa sihtotstarve detailplaneeringus on 100% üksikelamu maa ning katastris 100% elamumaa.

Krunt nr 5 – pindala on 2224 m², maa sihtotstarve detailplaneeringus on 100% üksikelamu maa ning katastris 100% elamumaa.

Krunt nr 6 – pindala on 2330 m², maa sihtotstarve detailplaneeringus on 100% üksikelamu maa ning katastris 100% elamumaa.

Krunt nr 7 – pindala on 2223 m², maa sihtotstarve detailplaneeringus on 100% üksikelamu maa ning katastris 100% elamumaa.

Krunt nr 8 – pindala on 10 442 m², maa sihtotstarve detailplaneeringus on 100% metsamaa ning katastris 100% maatulundusmaa.

Krunt nr 9 – pindala on 10 441 m², maa sihtotstarve detailplaneeringus on 100% metsamaa ning katastris 100% maatulundusmaa.

Vt joonis „Detailplaan ja tehnovõrgud“.

5.2 Katastriüksuste sihtotstarvete vastavus üldplaneeringule

Koostatav detailplaneering vastab kehtivale Vihula valla üldplaneeringule.

5.3 Ehitusõigus

Käsmu küla on üks Vihula valla tähtsamaid tõmbepunkte ning atraktiivsemaid puhkepiirkondi. Käesolev detailplaneering määrab planeeritavate kruntide ehitusõigused, hoonestusalad ja seab olulisemad arhitektuurinõuded. Detailplaneeringu joonisel “Detailplaan ja tehnovõrgud” on näidatud planeeringualale jäävate kruntide hoonestusalad ja muud olulised ehitusõiguse näitajad ehitusõiguse tabelis. Ehituskeelualad on kõik ülejäänud alad, kuhu pole määratud hoonestusala.

Kruntidele nr 4,5,6 ja 7 võib ehitada kuni kolm hoonet, sealhulgas ühe elamu. Kokku võib ehitistalune pind üksikelamu maa sihtotstarbega krundil olla kuni 285 m².

Üksikelamumaa sihtotstarbega kruntidele planeeritavate elamute maksimaalne ehitusalune pindala võib olla kuni 135 m² ja maksimaalne kõrgus - 7,5 meetrit. Hooned rajatakse viilkatusega katusekaldega 32-45°. Ühe seina klaaspind võib moodustada kuni 1/3 elamu fassaadi pinnast. Elamute pikkuse ja laiuse suhe võib olla 1:1,5 kuni 1:2. Elamud ehitatakse kruntidele nr 4, 5, 6 ja 7 maksimaalselt kahekorruselised. Kruntide nr 4 ja 5 elamud planeeritakse 8m kaugusele Põllu tänava poolsest krundi piirist.

Kõrvalhooned võivad olla maksimaalselt 5,0 meetrit kõrged ja ühekorruselised. Lubatud katusekalle on 32-45°. Kruntidele nr 4, 5, 6 ja 7 võib ehitada 2 kõrvalhoonet maksimaalse ehitusaluse pinnaga 150 m². Ühe abihoone ehitusalune pind võib olla kuni 90 m² ning hoone pikkuse ja laiuse suhe võib olla 1:2 kuni 1:5. Teise abihoone ehitusalune pind võib olla kuni 60m² ning kõrgus kuni 4,5 meetrit. Abihooned on soovitatav paigutada krundi äärealale (serva või nurka).

Selleks, et planeeritav ala haakuks arhitektuurselt olemasoleva hoonestusega, tuleb kasutada ehitusmaterjale, mis haakuvad Käsmu külale omase arhitektuuriga. Katusekatte materjalidena on soovitatav kasutada selliseid materjale nagu katusekivi või kvaliteetne katuseplekk.

Hoonete gabariidid, viimistlus, katusekuju- ja kalded peavad lähtuma Vihula valla üldplaneeringus ning Vihula valla ehitusmääruses kehtestatud nõuetele. Materjalide valikul hoone projekteerimiseks tuleb lähtuda Vihula valla üldplaneeringuga kehtestatud tingimustest ja nõuetest.

Hoonete projekteerimisel tuleb eelistada naturaalseid materjale nagu klaas, puit või looduslik kivi ning hoonete värvimisel tuleb kasutada külale iseloomulikke värvitoone. Käesolevale detailplaneeringualale sobivad hooned, mis on viimistletud laudvoodriga (ei tohi ehitada palkmaja ilma välisvoodrita). Kruntidele ehitatavad hooned tuleb ehitada individuaalprojektide alusel, arvestades Ehitusseadustiku, Vihula valla üldplaneeringu (vt. Vihula valla üldplaneeringu punktid 9.5, 10.1 ja 10.2) ja Vihula valla ehitusmäärusega.

5.4 Piirded

Piirded võib rajada kruntide piiridele. Piirded rajatakse kruntidele koos elamute ehitamisega. Piirded rajatakse hoonetega sobivas stiilis ning tänava pool võib piirde kõrgus olla kuni 1,2 meetrit, mujal vajadusel kõrgem. Piirded on soovitatav rajada läbipaistvad ja materjaliks puit või metall (võrk). Lubatud on hekkpiirded.

6. LIIKLUSKORRALDUS

Juurdepääs planeeringualal asuvatele kruntidele on olemas Põllu tänava poolt. Kaskni kinnistust moodustatakse Põllu tänava jaoks kaks eraldi tee ja tänava maa-ala sihtotstarbega katastriüksust, mis antakse omanike poolt üle tasuta Vihula vallale. Kaskni kinnistul paiknev teelõik on pinnaskattega ning keskmiselt 4 meetri laiune. Kaskni kinnistust ida pool on Põllu tänav kaetud mustkattega.

Käesolev detailplaneering sätestab planeeringu realiseerimise järjekorra. Ehitusloa kruntide hoonestamiseks annab kohalik omavalitsus peale kinnistu jagamist kruntideks, avalikus kasutamiseks ette nähtud tee ning sellega seonduvate rajatiste väljaehitamist. Arendaja sõlmib Vihula Vallavalitsusega ja teiste puudutatud isikutega planeeringualale rajatava taristu ehitamiseks vajalikud lepingud, kokkulepped ja servituudid.

7. TULEOHUTUS

7.1. Normdokumendid

Tuleohutus on lahendatud detailplaneeringus vastavalt järgmistele normdokumentidele:

- Majandus- ja taristuministri 02.06.2015. a määrus nr 54 "Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded";
- EVS 812-7:2008 „Ehitistele esitatavad põhinõuded, tuleohutusnõude tagamine projekteerimise ja ehitamise käigus“;
- EVS 812-6:2012/A1:2013 „Tuletõrje veevarustus“;
- EVS 812-3:2013 „Küttesüsteemid“;
- "Tuleohutuse seadus" .

7.2. Hoonete tulepüsivusklass, kasutusviis, korruste arv ja pindala

Ehitise tulepüsivusklass:	min TP3
Ehitise kasutusviisi klass :	I (elamud ja eluruumid),
Max hoone kõrgus krundil:	elamu kuni 7,5m, kõrvalh. kuni 5,0m, elamu max 2 korrust, kõrvalh. 1 korrus
Max ehitistealune pind kruntidel nr 4-7:	285m ²
Max ehitistealune pind krundil nr 3:	50m ²

7.3. Tuleohutuse tagamise põhimõtted

Käesolevale detailplaneeringualale projekteeritavad hooned kuuluvad ehitiste tuleohutusest tulenevast liigitusest lähtuvalt I kasutusviisi alla.

Tule leviku tõkestamiseks ühelt hoonelt teisele eraldatakse ehitised erinevatel kruntidel teineteisest tuleohutuskujadega, mis on 8 meetrit. Krundi piirist tuleb hooned ehitada vähemalt 4m kaugusele. Kui hoonestus piirneb avalikus kasutuses oleva tänavaga, kus ei ole ette näha hoonete ehitamist, ei ole tule müüri või tulekindlat seinu piirile lähemale ehitamisel vaja rajada.

Ehitusmaterjalid peavad vastama tuleohutusnõuetele.

7.4. Põlemiskoormus

Kustutamiseks vajalik veevooluhulk määratakse I kasutusviisiga ehitistel sõltuvalt põlemiskoormusest, tuletõkkeseksiooni piirpindalast, AKS-i olemasolust ja tulekahju arvestuslikust kestvusest standardi EVS 812-6 kohaselt.

7.5. Päästemeeskonna ohutus ja juurdepääs hoonetele

Kruntidele on tagatud juurdepääs päästevahenditega. Kruntidele pääseb mööda krunde nr 1 ja 2. Juurdepääsuteel paiknev värv krundile peab olema vähemalt 4m laiune.

7.6. Väline tulekustutusvesi

Kustutusvee normvooluhulgad määratakse vastavalt suurimast või enim kustutusvett nõudvast tuletõkkeseksioonist.

Tulekustutusvee normvooluhulk I kasutusviisiga ehitisele, mille piirpindala on kuni 500m² ja mille põlemiskoormus on alla 600 MJ/m², peab olema 10 Q_o l/s kolme tunni kestel. Uute tuletõrje veevõtukohtade projekteerimisel ja ehitamisel, mis on ette nähtud lahendada kinniste anumatega, võib arvestuslikku tulekahju kestvust vähendada ühe tunnini, kui täidetakse standardis EVS 812-6:2012 esitatud nõudeid.

Krundile nr 3 rajatakse veehoidla tulekustutusvee jaoks. Veehoidla maht peab olema vähemalt 36m³. Planeeritav mahuti ja selle lisad (imitarnetoru, hüdrant ja veetorustikud) peavad vastama Eesti standardile EVS 812-6:2012 "Ehitiste tuleohutus" osa 6 "Tuletõrje veevarustus".

8. TEHNOVÕRGUD

8.1 Olemasolev olukord

Planeeringualal paiknevad elektrimaakaablid, veetorud ja kasutusest väljas olev sidekaabel.

8.2 Üldised nõuded tehnovõrkude rajamisel

Enne tööde algust märkida maha olemasolevad kaablitrassid, tähistada eeldatavad kaevetööde asukohad, paigaldada hoiatavad märgid, vajadusel korraldada ümber liiklus kaevetööde ajal. Ristumisel teiste maa-aluste tehnovõrkudega tuleb kohale kutsuda trassiomaniku esindaja. Ristumisel maa-aluste kommunikatsioonidega tuleb kindlaks määrata nende sügavus pinnases ja vastavalt lubatud kõrgusgabariidile (mitte vähem kui 25cm) otsustada rajatavate trassidega olemasolevatest tehnovõrkudest pealt või altpoolt läbimineku kasuks. Vajadusel toetada olemasolevad kaablid ja näiteks sidekanalisatsioon kaevetööde ajaks. Ehitatavat sidekanalisatsiooni ei tohi kaeviku tagasitäitmise ajal mehhaaniliselt muljuda ja venitada.

Kaevamistöde käigus selgunud maa-aluste tehnovõrkude teisiti paiknemisel teavitada sellest konkreetse trassi omanikku või selle haldajat. Kaevamistööd teiste kommunikatsioonide kaitsetsoonides teostada käsitsi.

8.3. Elektrivarustus

Planeeringualal asuvatele kruntidele nr 4, 5, 6 ja 7 ehitatakse välja elektrivarustus (maakaablid, liitumiskilbid ja jaotuskilbid). Elektrilevi OÜ Virumaa regioon väljastas detailplaneeringu koostamiseks 02.11.2016 a. tehnilised tingimused nr 245695. Planeeringujoonisele on kantud olemasolevad elektriseadmed ja nende kaitsevööndid. Kruntide nr 4, 5, 6 ja 7 elektrivarustus lahendatakse olemasoleva Käsmu kabeli alajaama baasil.

Elektri madalpinge kaablid paigaldatakse liitumispunkideni, milleks on liitumiskilbid. Soovitavalt vähemalt kahekohaline liitumiskilp paigaldatakse kruntide piiridele. Liitumiskilpide kõrvale paigaldatakse jaotuskilbid (iga kinnistu jaoks eraldi jaotuskilp). Liitumis- ja transiitkilpide asukohad on näidatud joonisel "Detailplaan ja tehnoõrgud".

Kõik uued trassid rajatakse tellija kulul (esitada Elektrilevi OÜ-le kirjalik taotlus) ja võimalusel avalikus kasutuses olevale maale. Kaablitevõrgu ümberehitus toimub samuti tellija kulul. Kehtestatud detailplaneeringu alusel elektrienergia saamiseks esitada kliendil liitumistaotlus, sõlmida liitumisleping ja tasuda liitumistasu.

Kaablite margid täpsustatakse tööprojekti. Liitumis- ja jaotuskilbid peab paigaldama nii, et oleks tagatud Elektrilevi OÜ töötajate juurdepääs kilpidele.

Tänavavalgustus rajatakse vastavalt võimalustele.

8.4. Veevarustus ja kanalisatsioon

OÜ Vihula Valla Veevõrk väljastas 13.02.2017 ühisveevõrgi ja –kanalisatsiooni tehnilised tingimused Kaskni detailplaneeringu koostamiseks. Planeeringuala planeerimisel ning hiljem ehitusprojektide koostamisel tuleb lähtuda nimetatud tingimustest ja seal loetletud seadusandlusest.

Põllu tänaval on olemas ühisveetrass de110. Kruntide veevarustuse tagamiseks tuleb tänavamaale (Pos nr 2) paigaldada veetarnetoru de50. Ühenduskohta Põllu tänava trassiga de110 paigaldada maakraan DN50 koos spindli ja kapega. Kruntide ühendustorud peavad olema mõõduga min de32, liitumispunktideks jäävad maakraanid DN25 koos spindlite ja kapedega. Liitumispunkti kaugus on kuni 1m krundi piirist. Tuletõrjeveemahuti veeühendusele näha ette veemõõdukaev koos veemõõtjaga DN25. Projekteerimist puudutavad küsimused lahendatakse ehitusprojekti.

Kanalisatsioon lahendatakse esialgu kogumismahutitega. Kogumismahuti asukoha valikul krundil arvestada kehtiva ÜVK arengukavaga (ei tohi asuda kaugel planeeritud liitumispunktist). Kogumismahuti suuruse valikul arvestada planeeritava tarbimisega. Fekaalide ja heitvete äravedu toimub Võsu puhastusseadmetesse. Ühiskanalisatsioonitrassid ehitatakse Käsmus välja lähtudes Vihula valla arengukavast.

Kõik torustike projekteerimisse ning ehitusse puutuvad küsimused ja tegevused kooskõlastada Osäühinguga Vihula Valla Veevärk.

8.5. Sidevarustus

Krunte nr 1, 2, 4 ja 5 läbib sidekaabel, mis on amortiseerunud ja kasutusest väljas. Sidevarustus planeeritakse alternatiivsete tehniliste lahenduste (näiteks satelliit- või mobiilside) baasil.

8.6. Sademevete kanalisatsioon

Territooriumi sademeveed ei ole reostunud ning need juhitakse haljasaladele. Kinnistu Omanikud soovivad täiendavalt rajada sademevete ärajuhtimiseks kraavid, sest planeeringuala ning planeeringualast ida ja lääne pool asuvad elamukrundid kannatavad liigniiskuse käes. Kraavid ühendatakse lõuna pool asuva olemasoleva kraaviga, mis suubub Soome lahte.

Katendiga aladelt peab vee äravoolu tagama katendile projekteeritav kalle. Sademevett ei tohi juhtida olmekanalisatsiooni.

8.5 Küte

Kruntidele ehitatavate hoonete küttesüsteemid rajatakse lokaalsetena ning võimalikult keskkonnasõbralikke tehnoloogiaid kasutades.

9. HEAKORRASTUS JA KESKKONNAKAITSE

Detailplaneeringu lähteülesande kohaselt pole käesoleval planeeringualal keskkonnamõjude hindamine nõutav.

Kõlvikuliselt on planeeringuala rohumaa, mis kasutuseta seistes on hakanud võsastuma.

Kitsendustega koormatud aladele on kõrghaljastuse rajamine keelatud. Kruntidele haljastuse rajamine ei tohi vähendada liiklusohutust.

Planeeritava ala heakorrastamine ja haljastamine on oluline müra, saastainete ja tolmu summutamise, hapniku tootmise ning maa-alale esteetilise välimuse andmise seisukohalt. Rohumaid tuleb niita vähemalt üks kord aastas. Krundid tuleb hoida puhtana võsast, surnud ja haigetest puudest ning vajadusel tuleb istutada uusi puid. Planeeringuala vajab heakorrastustöid, kuid lõplikult saab seda teha peale ehitustööde lõppu.

Kruntide haljastamisel on oluline arvestada taimede sobivust maastikuga, mullastikuga ja olemasoleva kõrghaljastusega.

Planeeringuga käsitletava maa-ala jäätmekäitlus on seotud olmejäätmete hoidmisega. Iga krundile planeeritakse prügikonteiner (vt „Detailplaan ja tehnoõrgud“). Konteineri asukohta valib üksikelamu maa sihtotstarbega krundil krundi omanik. Prügi tuleb sorteerida vähemalt nelja kategooriasse: biolagunevad jäätmed (toit, taimede jäänused), papp ja paber, klaas, pakendid. Konteinereid tuleb kaitsta otsese päikesevalguse eest, näiteks võib nad paigutada kruntidel kasvavate puude alla. Prügikonteinerid on soovitatav ümbritseda seina või varjualusega, et vältida prügi lendu minekut või lõhnade levimist.

Prügikonteineri tühjendamist ja jäätmete äravedu teostatakse mehhaniseeritult. Prügiveoauto juurdepääs kruntidele on tagatud olemasolevalt teelt. Prügikonteinerite orienteeruvad asukohad on näidatud detailplaneeringu joonisel „Detailplaan ja tehnoõrgud“.

Koostas:

Külli Õisma

27. veebruar 2017.a.